

DOI [https://doi.org/10.32405/2218-7650-2022-21\(50\)-192-205](https://doi.org/10.32405/2218-7650-2022-21(50)-192-205)
УДК 37.091.3:004

Осадчук Валентина Володимирівна,
здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії
кафедри менеджменту освіти та права
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти».
Київ, Україна.

 <https://orcid.org/0000-0001-5810-0360>
valentinaosadchuk72@gmail.com

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІДКРИТОЇ ОСВІТИ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ НАПРИКІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Анотація. У статті розкрито особливості соціально-економічних передумов розвитку відкритої освіти в країнах Європи наприкінці ХХ – початку ХХІ століття на прикладі найбільших європейських закладів освіти, що надають освітні послуги дистанційно. Подано визначення ключового поняття «відкрита освіта» та обґрунтовано його сутнісні характеристики. Проаналізовано діяльність провідних європейських закладів відкритої освіти, зокрема Відкритого університету Великобританії, Національного центру дистанційного навчання CNED у Франції, Хагенського дистанційного університету та Віртуального університету прикладних наук у Німеччині, Національного університету дистанційної освіти в Іспанії, Відкритого університету Нідерландів та Європейської асоціації університетів дистанційного навчання. Наведено статистичні дані щодо чисельності студентів, кількості структурних підрозділів закладів освіти та надання ними освітніх послуг, а також джерел фінансування діяльності закладів освіти в країнах Європи. Такий підхід дозволив виокремити тенденції розвитку та вдосконалення відкритої освіти, провідними з яких є поступальне впровадження елементів відкритої освіти в освітній процес найбільш популярних університетів країн Європи; поєднання традиційного і дистанційного навчання та активізації зусиль в напрямку розширення експорту щодо надання освітніх послуг дистанційно; впровадження конструктивних ідей щодо удосконалення процесу розвитку відкритих університетів. Висвітлено специфіку і основні підходи до організації освітнього процесу. За результатами проведеного дослідження було доведено,

що у процесі інтеграції відкрита освіта набула значного розвитку, демократизації та вплинула на інформатизацію суспільства. Головними характеристиками відкритої освіти є доступність, гнучкість, креативність, якість, випереджувальний характер, паралельність, інтернаціональність та координованість.

Ключові слова: відкрита освіта; дистанційне освіта; безперервна освіта; електронна освіта; інформаційні технології; відкритий університет; віртуальний університет.

ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Наприкінці ХХ століття на теренах Європи та світу відбулося активне поширення процесів інтеграції в усіх сферах соціального буття, зокрема й у галузі освіти.

В умовах інтеграції міжнародних зв'язків та збільшення попиту на висококваліфікованих фахівців, здатних самостійно виявляти і вирішувати проблеми, постає завдання підготовки усебічно розвинених, творчо мислячих фахівців. Ці завдання має вирішувати система вищої освіти перед якою постає відповідальність за підготовку молоді до професійної діяльності та розширенню перспектив її працевлаштування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження пов'язані з інформатизацією і вдосконаленням системи вищої освіти представлені у публікаціях В. Бикова [1], Ю. Голіонової [3]. Питання модернізації освітньої діяльності закладів вищої освіти країн Західної Європи відображено у працях Д. Лекур [4], А. Меліян [5], І. Тавгень [7]. Аналізуючи наукову літературу, було визначено, що питання модернізації та вдосконалення системи вищої освіти та тенденції розвитку відкритої освіти в країнах Західної Європи потребують поглибленого дослідження.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета статті полягає у дослідженні тенденцій розвитку та вдосконалення системи відкритої освіти в країнах Європи наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

1. Визначити особливості соціально-економічних передумов розвитку відкритої освіти в країнах Європи наприкінці ХХ – початку ХХІ століття.
2. Обґрунтувати сутнісні характеристики поняття відкрита освіта.
3. Визначити основні тенденції розвитку відкритої освіти в країнах Європи наприкінці ХХ – початку ХХІ століття.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Становлять концептуальні положення:

- *дидактики вищої школи* (В. Биков [1], Ю. Жук [1], Н. Задорожна [1], Т. Кузнєцова [1], О. Овчарук [1]);
- *порівняльної педагогіки* (Ю. Голіонова [3], А. Мелікян [5], І. Тавгень [7]);
- *педагогічної інноватики* (Д. Лекур [4], та ін.).

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

Для досягнення поставленої мети дослідження і виконання визначених завдань було використано такі методи:

1. Теоретичні методи: системно-структурний, що дозволив здійснити теоретичний аналіз, синтез, систематизацію, узагальнення, які застосовувались для з'ясування стану розроблення проблеми; порівняльно-історичний, що забезпечив розгляд умов і традицій формування дистанційної та відкритої освіти в країнах Європи;

2. Емпіричні методи: спостереження, бесіда та аналіз документів за допомогою яких було виявлено специфіку та особливості організації освітнього процесу у відкритих університетах країн Європи.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESULTS OF THE RESEARCH

Оновлення і вдосконалення освіти в світовому просторі та її демократизація розглядається з позицій інтересів розвитку особистості та суспільства. Прагнення подолати в освіті професійну замкнутість і культурну обмеженість, орієнтація на виховання всебічно освіченої та гармонійно розвиненої особистості характерні для всієї світової спільноти кінця ХХ ст.

Виходячи з об'єктивної реальності картини світу наприкінці останнього десятиліття ХХ ст. та перспектив його подальшого розвитку, все більша кількість вчених вважають, що теоретичну основу оновлення систем освіти повинна скласти ідея безперервності освіти, одним із ефективних шляхів реалізації якої є відкрита освіта.

Розвиток відкритої освіти в останні десятиліття є однією з визначальних тенденцій розвитку системи вищої освіти у багатьох країнах. «Поширення принципів відкритої освіти, напевно, найпомітніше проявляється в тому, що вимоги відкритості дедалі більше стають стандартом діяльності окремих освітніх установ і цілих національних освітніх систем» [3, с. 20]. Про це свідчать як об'єктивні зміни в освітніх

зкладах та освітньому процесі, так і численні дискусії щодо проблем і перспектив відкритої освіти.

Відкрита освіта – це та галузь освіти, яка дуже швидко розвивається і впливає на розвиток усіх освітніх систем. «Відкрита освіта виступає змістовою складовою глобальної освіти та пов'язана, передусім, з побудовою мережових форм освітнього простору, застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, дистанційних форм навчання, опануванням відповідних умінь, навичок і компетенцій» [1, с. 5]. Безсумнівно, відкрита освіта не тільки впливає на підвищення загальноосвітнього рівня суспільства, а й сприяє підвищенню кваліфікації і перепідготовки фахівців у зв'язку з переходом на нові технології.

Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. у Європі активно поширюється дистанційна освіта, хоча її значення та ступінь поширеності у різних країнах неоднакові. «Дистанційне навчання ґрунтується на принципі самостійного навчання і виражається в цілеспрямованому процесі інтерактивної взаємодії викладачів і студентів за допомогою інформаційних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують здобувачів освіти необхідним обсягом досліджуваного матеріалу. У результаті дистанційного навчання студенти отримують диплом встановленого зразка. Головний принцип відкритої та дистанційної освіти – створення умов максимально широкого доступу здобувачів освіти до засобів освіти і професійної підготовки незалежно від часу і місця навчання» [2, с. 13].

Варто зазначити, що використовувати технології відкритого та дистанційного навчання у країнах Західної Європи почали в 60-ті роки ХХ ст. «Перші стандарти використання дистанційних методів навчання в галузі вищої освіти та організації закладів освіти такого типу були встановлені Відкритим університетом Великої Британії» [11, с. 53–60].

«У 1963 р. Г. Вільсоном у Великій Британії було запропоновано ідею "Ефірного університету". Процес навчання у цьому закладі передбачав навчання дорослих та студентів вдома, та можливість отримувати необхідні матеріали за допомогою систем радіо та телебачення. У 1969 р. указом Королеви Великої Британії було засновано Відкритий університет (Open University; University of the Air). Заклад отримав статус незалежного університету та започаткував освітню діяльність на рівні з іншими університетами країни. Університет довгий час розвивався під керівництвом прем'єр-міністра Гарольда Уілсона, який брав активну участь у розробці навчальних планів, програм та технологій навчання, а

також сукупності навчально-методичних посібників» [12]. Нагальність створення даного закладу пов'язана із зростанням актуальності вищої освіти та запитом тих, хто не міг здобути її вчасно. Такий заклад освіти пропонував вищу освіту без відриву від виробництва. Освітній процес здійснювався за допомогою поштових відправлень навчальної літератури, контрольних робіт, телемовлення та радіомовлення, а також консультацій по телефону. Студенти займалися самостійно, використовуючи спеціально розроблені посібники та під керівництвом тьюторів, які територіально знаходились недалеко від студентів та проводили консультації та семінарські заняття в спеціально організованих філіях університетів. Варто зазначити, що з моменту свого заснування, університет успішно реалізовує форми дистанційного навчання не лише для англійців, а й для іноземців. Університет визнано одним із найбільших закладів освіти Європи та одним із світових лідерів в галузі відкритої та дистанційної освіти, який пропонував свої послуги в поширенні вищої та післядипломної освіти як у Великій Британії, так і в інших країнах Європи. Серед британських закладів освіти, рейтинг даного закладу освіти відповідає високому рівню та співставляє дані з рейтингами університетів Оксфорду та Кембриджу.

В останні десятиліття у Великій Британії надається величезне значення формуванню іміджу країни як всесвітнього центрального інноваційного проекту у сфері освіти. Оновлення стратегічної і тактичної мети та завдань дистанційної освіти передбачає надання освітніх послуг населенню та забезпечення їх здобуття упродовж життя з метою підвищення кваліфікаційного рівня населення.

Уряд Великої Британії висуває як першочергове завдання розширення доступу громадян різного соціального статусу до вищої освіти, переважно завдяки дистанційним формам навчання, та підвищення її якості. «Це завдання має чотири основні цілі: збільшений та справедливий доступ до здобуття освіти; відмінне навчання та найкращі показники рівня освіти; перевага науково-дослідницької роботи; технологічні зв'язки світового рівня з підприємствами та регіональними господарствами» [8].

«На початку XXI ст. система освіти Великої Британії посідає провідні позиції серед європейських країн в частині створення дистанційних освітніх порталів. Більше 1300 англійських коледжів та університетів пропонують дистанційну форму навчання. Велика Британія посідає чотирнадцяте місце серед країн світу та друге місце серед країн Європи

щодо постійного доступу населення до мережі Інтернет, а кількість користувачів мережі Інтернет у Великій Британії становить 84,1% від загальної кількості населення» [10]. Понад 1 млн. Європейських студентів навчаються у Великій Британії дистанційно, не покидаючи своєї країни.

«У 1993 р. згідно з рішенням уряду Великої Британії було створено Національну консультативну раду з питань освіти і професійної підготовки (National Advisory Council for Educational and Training Targets, NACETT), на яку було покладено завдання з розроблення рекомендацій уряду щодо реалізації поставлених цілей освіти. Рада мала здійснювати періодичний моніторинг цілей професійної освіти для того, щоб забезпечити належний рівень підготовки професійних кадрів і їхню конкурентоспроможність» [8]. «Моніторинг якості освіти у британських закладах вищої освіти здійснює Рада якості вищої освіти. Вона підтверджує рівень викладання і навчання та їх відповідність стандартам, повідомляє результати перевірок щодо відповідності цього рівня прийнятним стандартам. Якість освіти у Великій Британії законодавчо захищена. Про високий її рівень свідчить той факт, що модель вищої освіти Великої Британії з деякими змінами взяли за зразок Канада, Австралія, Індія, Південна Африка, Нова Зеландія та колишні Британські колонії в Африці та Південно-Східній Азії» [9].

Постійні вдосконалення у сфері застосування нових інформаційних технологій в системі освіти також відбуваються у Франції. Особливої уваги заслуговує Національний центр дистанційного навчання CNED (фр. *Center national d'enseignement à distance*). Даний освітній заклад було створено за рішенням правління в 1939 р. як Національний центр дистанційного навчання (CNEC). Центр був створений для дітей, які у зв'язку з початком Другої світової війни за хворобою чи інвалідністю, не могли відвідувати звичайні школи. Центр надає освітні послуги всім бажаючим незалежно від віку – починаючи від дитячого садочку і закінчуючи аспірантурою, а також організовує підготовчі курси та курси підвищення кваліфікації. Основні напрямки діяльності Центру мають назви, які відображають цільову аудиторію – «Школа», «Університет», «Конкурс». Щорічно в CNED навчаються більше 300 тисяч людей з усього світу. Причому контингент тих, хто навчається постійно збільшується. Центр представляють сім філій, які знаходяться на всій території країни. Кожна філія має загальнонаціональне значення та спеціалізується в певній науковій галузі. Процес навчання у закладі регламентується офіційними програмами Міністерства освіти та здійснюється, головним чином, за допомогою

письмового спілкування між студентами та викладачами. При необхідності практичної підготовки в центрі організуються групові заняття. Беззаперечні переваги Центру – це гнучкість процесу навчання та економічна форма здобуття освіти. Особливості організації освітнього процесу дозволяють кожному студенту проходити курс дистанційного навчання індивідуально. Після завершення курсу навчання студенту присуджується кваліфікація.

«Центр постійно адаптує програми навчання та навчальний матеріал для конкретних потреб населення. При організації освітнього процесу викладачами здійснюється об'єктивний контроль за успішністю кожного студента. Цим частково пояснюється значущий вклад Центру в систему підвищення кваліфікації педагогічних кадрів. Наприклад, в липні 1987 р. кількість бажаючих підготуватися до конкурсних іспитів на посаду викладача естетично-наукових дисциплін налічувала 3250 осіб» [4, с. 79].

Центр співпрацює з багатьма класичними університетами Франції та надає здобувачам освіти ліцеїв та коледжів додаткові можливості, яких немає в інших освітніх закладах. Бажаючим заповнити прогалини у своїй освіті надається широкий вибір різноманітних курсів: літні, підготовчі, перепідготовчі. Можливі індивідуальні заняття. Очевидно, що дистанційне навчання користується великою популярністю у Франції.

«На початку ХХІ ст. в системі дистанційного навчання проходили навчання близько 400 тис. осіб, з яких 80% – дорослі. Більш ніж 200 тис. осіб записалось для отримання вищої освіти, 36 тис. осіб вибрали безперервне професійне навчання, 3800 осіб надали перевагу модульному навчанню. Крім того, в рамках міжнародного співробітництва з питань навчання записано більше 30 тис. осіб з 204 країн світу» [8, с. 83].

Слід відзначити, що, згідно з програмою Міністерства освіти Франції, до 2017 р. всі університети країни повинні провести не менше 20% занять в режимі онлайн, це онлайн-курси в сфері біології, цифрової техніки, охорони здоров'я, філософії, фізики та інші. Безумовно, студенти дистанційних курсів повинні володіти високими навичками самоорганізації, щоб успішно завершити таке навчання.

У Німеччині перший університет який запропонував дистанційну форму навчання, Заочний університет міста Хаген, був заснований в 1974 році (Земля Північного Рейн-Вестфалія). Основний контингент студентів – це дорослі, які здобувають освіту без відриву від виробництва. Крім цієї категорії громадян тут навчаються особи з обмеженими можливостями, ув'язнені, а також особи, які знаходяться на строковій або

альтернативній службі. Студенти можуть вибрати один із декількох освітніх напрямів: інформатика, математика, економіка, соціальні та гуманітарні науки, електротехніка. Як правило, економічні науки найбільш популярні, їх вибирають близько 50% здобувачів освіти. На відміну від традиційних німецьких вузів, в Хагенському дистанційному університеті не діє система обмежень на престижні спеціальності. Навчання в освітньому закладі є доступним для кожного бажаючого, хто отримав повну середню освіту. «Даний університет був заснований для допомоги очним університетам Німеччини, які були переповнені студентами наприкінці ХХ ст. Хагенський дистанційний університет гармонійно вписався в німецьку систему вищої освіти і став користуватися популярністю у певного контингенту дорослих, якому в силу ряду причин традиційна університетська освіта була недоступною» [7, с. 39].

Слід зазначити, що з часу свого заснування дистанційний університет намагається зберегти основні традиції вищої школи Німеччини. Основоположним принципом освітнього закладу є свобода організації освітнього процесу та дослідницької роботи. Всі академічні іспити та ступені, дипломи та присвоєння вчених ступенів повністю відповідають аналогічним ступеням в очних університетах країни.

Наприкінці ХХ ст. передача знань із освітнього закладу студенту та контроль його роботи здійснюється за допомогою віртуальних консультацій і конференцій. Студентам надано доступ до університетської бібліотеки в режимі онлайн. Засоби зв'язку між студентами та викладачами постійно досліджуються, оцінюються та вдосконалюються.

Німеччина вкрай зацікавлена у активному розвитку відкритої та дистанційної освіти, причому як для своїх, так і для іноземних студентів. У зв'язку з цим на початку ХХІ ст. в Німеччині з'являється значна кількість вузів, які окрім очної форми пропонують ще й дистанційну форму навчання.

«Повноцінний курс навчання через Інтернет-мережу пропонує німецький Віртуальний університет прикладних наук (Virtuelle Fachhochschule), який складається з 15 німецьких та чотирьох шведських закладів вищої освіти» [12]. Також за системою електронного навчання працюють університети у Фрайбурзі, Мангеймі, Карлсруї, Гейдельберзі, Любеці, Бранденбурзі, Берліні, Хагені та інших містах Німеччини. Система відкритої та дистанційної освіти в Німеччині постійно вдосконалюється, для того, щоб стати гідною альтернативою традиційної очної форми навчання.

«Вчитися дистанційно в Німеччині можна як на бакалаврських, так і на магістерських програмах. Причому більшість онлайн-спеціальностей у

німецьких закладах освіти перекладаються на англійську мову» [14].

Університетами при організації дистанційної форми навчання надається можливість очних консультацій студентів з викладачами в спеціально організованих центрах освіти, в яких позаштатні співробітники, що мають високу кваліфікацію у своїй професійній галузі, допомагають студентам як порадами, так і практично. 65 таких центрів організовано в Німеччині, Австрії, Швейцарії. З 1993 р. Міністерство іноземних справ Німеччини фінансує студентські центри університету Хагена в Литві та Чехії. Розвиваються та вдосконалюються тісні зв'язки з аналогічними освітніми закладами в США, Швеції, Англії (відкриті університети), Франції, Канади, Австралії та інших країн.

Багатий досвід у сфері відкритої та дистанційної освіти дозволяє німецьким закладам освіти надавати якісну освіту, а німецькі дипломи з успіхом визнаються у всьому світі.

У 1972 р. в Іспанії відкрився Національний університет дистанційної освіти, який став найбільшим закладом вищої освіти країни та другим за величиною в Європі. Університет заснований з урахуванням досвіду Відкритого університету Великої Британії. Важливо відмітити, що цей заклад освіти – єдиний університет Іспанії, який контролюється урядом. «На даний час він налічує 58 філій на території всієї країни, а також 9 філій в різних країнах світу. В ньому навчається найбільша кількість студентів – 205 тисяч осіб та проводиться підготовка бакалаврів і магістрів по 27 і 45 освітнім напрямам. Викладацький склад університету нараховує 800 осіб, а 2500 працюють в регіональних та зарубіжних центрах за сумісництвом. Даний заклад освіти дотримується всіх стандартів вищої освіти та надає освітні послуги практично за всіма напрямками освіти, за винятком мистецтва. За період свого існування університет присвоїв 200 ступенів докторів філософії. Про престиж цього освітнього закладу засвідчує факт, що з 1997 р. в ньому знаходиться кафедра дистанційної освіти ЮНЕСКО, яка просуває дослідження та розроблення документації в галузі дистанційної освіти» [6].

У 1984 р. за зразком Відкритого університету Великої Британії, було створено Відкритий університет Нідерландів. Університет налічує 18 освітніх центрів і пропонує курси бакалаврів та магістрів за різними напрямками: менеджмент, інформатика, психологія, юриспруденція, культурологія, екологія і науки про природу та активне навчання (педагогіка тільки магістерський курс). Навчання у Відкритому університеті побудовано за модульною системою, а навчальні модулі

переважно представлені підручниками чи посібниками із завданнями та додатковими навчальними матеріалами, які студенти висилають поштою. Вивчення кожного модуля закінчується складанням іспиту. Іспит проходить у кількох формах: кінцевий проект або стаття, тест із множинним вибором або відкритий тест у формі письмового твору чи усного тесту. З багатьох курсів іспити проводяться три рази на рік. Останнім часом, в університеті запроваджується практика проведення іспитів за допомогою комп'ютера, або ж віртуально. До того часу, студент обов'язково має відвідати декілька практичних занять. Майбутні бакалаври повинні здати ряд іспитів із усіх модулів та підготувати дипломну роботу. Після цього вони отримують можливість продовжити навчання у магістратурі.

«Координацією відкритої та дистанційної освіти, а також електронної освіти у всьому світі займається Європейська асоціація університетів з питань дистанційного навчання (Європейська асоціація університетів дистанційного навчання (European Association of Distance Teaching Universities). Головною метою цієї асоціації є сприяння створенню та розвитку Європейської мережі вищого рівня відкритої та дистанційної освіти, яка сприятиме розвитку Європейського відкритого університету за допомогою підтримки освітніх мереж, створених для гнучкої освіти, освіти протягом усього життя, формування відкритих освітніх ресурсів, спільних освітніх програм, віртуальної мобільності» [5, с. 109–110].

В умовах динамічного розвитку відкритої та дистанційної освіти очевидним є вдосконалення освітніх технологій. Викладачі стали менше застосовувати традиційні методики організації освітнього процесу та все частіше роблять акцент на спільні обговорення та групові проекти. Наприкінці ХХ ст. викладачі європейських закладів вищої освіти активно використовують в своїй професійній діяльності нові методи освіти із застосуванням технічних засобів, у тому числі комп'ютера, компакт-дисків, електронної пошти, кімнат для дискусій, інтерактивних дошок оголошень, відео- та аудіо- конференц-зв'язків. У рамках цієї моделі викладач відповідає за координацію багатоканальної мультимедійної системи надання інформації. Наприкінці ХХ ст. європейські університети почали використовувати багатоцільові сайти. Стає можливим двосторонній зв'язок, який передбачає більш глибоку взаємодію між викладачем та студентом.

З розвитком відкритої та дистанційної освіти виникає необхідність в перепідготовці професорсько-викладацького складу більшості європейських закладів освіти. Однією з найбільш значущих професійних якостей

викладачів, стає їх здатність правильно сприймати будь-які зміни, що виникають у сфері освіти та вміння швидко адаптуватися до нових умов.

Отже, наприкінці ХХ ст. головна задача педагогічних закладів вищої освіти країн Європи полягала у формуванні готовності у майбутніх викладачів до сьогоденних та прийдешніх змін.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Таким чином, розвиток та вдосконалення відкритої освіти в країнах Європи наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. стають нагальною потребою часу та одним із способів реалізації ідеї безперервної освіти. Така форма навчання достатньо активно використовується в системі безперервної педагогічної освіти в цілях перепідготовки та підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти та вдосконалення професійної майстерності викладачів.

Перспективи подальших досліджень. Окреслена тематика може мати розвиток у напрямі вивчення зарубіжного досвіду країн Європи, а концептуальні ідеї відкритої освіти та теоретичні основи процесу розвитку відкритих університетів, які реалізовані в університетах країн Європи, можуть бути використані в організації освітнього процесу в закладах вищої освіти України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] В. Ю. Биков, Ю. О. Жук, Н. Т. Задорожна, Т. В. Кузнецова, та О. В. Овчарук, «Інформаційний освітній портал "Діти України"», у *Засоби і технології єдиного інформаційного освітнього простору*, В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука, Ред. Київ, Україна: Атака, 2004.
- [2] *Открытое и дистанционное обучение: тенденция, политика и стратегия*, Майкла Г. Мура, Алана Тейта, Алексея Семенова, Ред. [Электронный ресурс]. Москва, Россия: ЮНЕСКО/М., ин-т новых технологий, 2004, 139 с. Доступно: <https://is.gd/WlkfQM> Дата звернення: Черв. 03, 2022.
- [3] Ю. А. Голионова, «Предпосылки возникновения дистанционного обучения в мировом образовательном пространстве», *Знание, понимание, умение*, № 2, с. 20–24, 2009.
- [4] Д. Лекур, «Франція: національний центр дистанційної освіти», *Перспективи. Питання освіти*, № 2, с. 76–86, 1989.

- [5] А. В. Меликян, «Основные характеристики международных сетей университетов», *Вопросы образования*, № 3, с. 100–117, 2014.
- [6] Национальный Университет дистанционного образования Испании: классика и современность, *Бакалавр. Магистр*. [Электронный ресурс]. Доступно: <https://is.gd/oeExs7> Дата звернення: Черв. 03, 2022.
- [7] И. А. Тавгень, *Дистанционное обучение: опыт, проблемы, перспективы*, Ю. В. Позняка, Ред. Минск, Беларусь: БГУ, 2003.
- [8] Department for Education. [Online]. Available: www.dfes.gov.uk Retrieved: June 03, 2022.
- [9] Encyclopaedia Britannica 2012. Ultimate Edition. [Online]. Available: <https://is.gd/oeExs7> Retrieved: June 03, 2022.
- [10] Internet World Stats. *The Internet Coaching Library*. [Online]. Available: <https://is.gd/bVOzfr> Retrieved: June 03, 2022.
- [11] Open and distance learning. Trends, policy and strategy considerations. UNESCO, 2002. [Online]. Available: <https://is.gd/uzGtTa> Retrieved: June 03, 2022.
- [12] The open university. [Online]. Available: <https://www.open.ac.uk/> Retrieved: June 03, 2022.
- [13] Virtual campuses. [Online]. Available: <https://is.gd/6MrdKL> Retrieved: June 03, 2022.
- [14] Virtuelle-Fachhochschule. [Online]. Available: <https://is.gd/BNdZE3> Retrieved: June, 03, 2022.

TRENDS OF DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT OF OPEN EDUCATION IN EUROPE AT THE END OF THE XX – THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

Valentina Osadchuk,

Candidate of Doctor of Philosophy,
Department Education and Law Management
Central Institute of Postgraduate Education
SIHE «University of Educational Management».
Kyiv, Ukraine.

 <https://orcid.org/0000-0001-5810-0360>
valentinaosadchuk72@gmail.com

Abstract. The article reveals the features of socio-economic preconditions for the development of open education in European countries in the late XX – early XXI century on the example of the largest European educational institutions that provide educational services at a distance. The essential

characteristics of the concept of open education are substantiated. Trends in the development and improvement of open education in Europe are analyzed on the example of the Open University of Great Britain, the National Distance Learning Center CNED in France, Hagen Distance University and the Virtual University of Applied Sciences in Germany, the National University of Distance Education in Spain, the Open University of the Netherlands and the European Association of Distance Universities. teaching. Statistics on the number of students, the number of structural units of educational institutions and their provision of educational services are given, as well as attention is paid to various sources of funding for educational institutions in Europe. This allowed us to identify trends in the development and improvement of open education and highlight the specifics and basic approaches to the organization of the educational process. Thus, as a result of the study it was determined that in the process of integration, open education has gained significant development, democratization and informatization of society. The main characteristics of open education are accessibility, flexibility, creativity, quality, proactiveness, parallelism, internationality and coordination. The leading trends in the development and improvement of open education are the progressive introduction of elements of open education in the educational process of the most popular universities in Europe, combining traditional and distance learning and the implementation of constructive ideas to improve the development of open universities.

Key words: open education; distance education; continuing education; e-education; Information Technology; open university; virtual university

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] V. Yu. Bykov, Yu. O. Zhuk, N. T. Zadorozhna, T. V. Kuznetsova, ta O. V. Ovcharuk, «Informatsiyni osvittii portal "Dity Ukrainy"», u Zasoby i tekhnologii yedynoho informatsiinoho osvittnoho prostoru, V. Y. Bykova, Y. O. Zhuka, Red. Kyiv, Ukraina: Ataka, 2004.
- [2] *Otkrytoe i distancionnoe obuchenie: tendenciya, politika i strategiya, Majkla G. Mura, Alana Tejta, Alekseya Semenova, Red. [Elektronnyj resurs]. Moskva, Rossiya: YUNESKO/M., in-t novyh tekhnologij, 2004, 139 s. Dostupno: <https://is.gd/WlkfQM> Data zvernennia: Cherv. 03, 2022.*
- [3] Y. A. Golionova, «Predposylki vozniknoveniya distancionnogo obucheniya v mirovom obrazovatel'nom prostranstve», Znanie, ponimanie, umenie, № 2, s. 20–24, 2009.

- [4] D. Lekur, «Frantsiia: natsionalnyi tsentr dystantsiinoi osvity», *Perspektyvy. Pytannia osvity*, № 2, s. 76–86, 1989.
- [5] A. V. Melikyan, «Osnovnye harakteristiki mezhdunarodnyh setej universitetov», *Voprosy obrazovaniya*, № 3, s. 100–117, 2014.
- [6] Nacional'nyj Universitet distancionnogo obrazovaniya Ispanii: klassika i sovremennost', *Bakalavr. Magistr. [Elektronnyj resurs]*. Dostupno: <https://is.gd/oeExs7> Data zvernennia: Cherv. 03, 2022.
- [7] I. A. Tavgen', *Distancionnoe obuchenie: opyt, problemy, perspektivy*, YU. V. Poznyaka, Red. Minsk, Belarus': BGU, 2003.
- [8] Department for Education. [Online]. Available: www.dfes.gov.uk Retrieved: June 03, 2022.
- [9] Encyclopaedia Britannica 2012. Ultimate Edition. [Online]. Available: <https://is.gd/oeExs7> Retrieved: June 03, 2022.
- [10] Internet World Stats. *The Internet Coaching Library*. [Online]. Available: <https://is.gd/bVOzfr> Retrieved: June 03, 2022.
- [11] Open and distance learning. Trends, policy and strategy considerations. UNESCO, 2002. [Online]. Available: <https://is.gd/uzGtTa> Retrieved: June 03, 2022.
- [12] The open university. [Online]. Available: <https://www.open.ac.uk/> Retrieved: June 03, 2022.
- [13] Virtual campuses. [Online]. Available: <https://is.gd/6MrdKL> Retrieved: June 03, 2022.
- [14] Virtuelle-Fachhochschule. [Online]. Available: <https://is.gd/BNdZE3> Retrieved: June, 03, 2022.

*Стаття надійшла до редакції
03 червня 2022 року*